

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/175694>

Please be advised that this information was generated on 2019-06-25 and may be subject to change.

Jurisprudentie

Jurisprudentieoverzicht

Mr. E.M.A. van Amersfoort*

Juni 2015

Legitieme portie

Hof 's-Hertogenbosch 30 juni 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:2425 (publicatie 9 januari 2017)

A heeft zijn broers en zussen (X c.s.) benoemd tot erfgenaam. Kind Y is bij haar moeder in Duitsland opgegroeid en doet een beroep op haar legitieme portie. In geschil is onder meer of Y aanspraak maakt op een legitieme portie, en zo ja, wat de omvang is.

A heeft Y destijds volgens Duitse wetgeving erkend. De Duitse akte van erkenning is naar Nederlands recht geldig en de erkenning is niet in strijd met de Nederlandse openbare orde. Volgens het hof is er ook geen sprake van strijd met artikel 1 van het Eerste Protocol bij het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EP EVRM), artikel 8 EVRM of met de redelijkheid en billijkheid en/of sprake van misbruik van bevoegdheid. Het feit dat A en Y geen contact hadden en dat A niets aan Y wilde nalaten, staat een beroep op de legitieme portie niet in de weg.

Wat betreft de omvang van de legitieme portie oordeelt het hof dat bij het berekenen van de legitieme portie (art. 4:65 jo. art. 4:7 lid 1 van het Burgerlijk Wetboek (BW)) geen rekening wordt gehouden met de erfbelasting en de kosten voor de afwikkeling van de nalatenschap, omdat deze kosten niet vallen onder de schulden genoemd in artikel 4:7 lid 1 onder a tot en met c en f BW. Verder wordt de legitieme portie berekend over de waarde van de goederen van de nalatenschap op het tijdstip onmiddellijk na het overlijden van A. Dit betekent

dat de onroerende zaken, die waren verpacht op het moment van overlijden van A, moeten worden gewaardeerd in verpachte staat. De pachtsommen die na het overlijden van A opeisbaar zijn geworden, worden niet meegenomen bij de berekening van de legitieme portie. Deze pachtsommen zijn vruchten van de nalatenschap en komen ex artikel 3:172 BW toe aan de gezamenlijke erfgenamen. In cassatie is de zaak afgewezen met toepassing van artikel 81 van de Wet op de rechterlijke organisatie (HR 23 december 2016, ECLI:NL:HR:2016:2991).

Augustus 2016

Benoeming vereffenaar

Rb. Noord-Holland 11 augustus 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:10976

De bank verzoekt de rechtbank ex artikel 4:203 lid 1 onder b BW om een vereffenaar te benoemen in de nalatenschap van A. De enige bekende erfgenaam is de minderjarige X, die de nalatenschap beneficiair heeft aanvaard. Dit betekent dat X (althans zijn wettelijke vertegenwoordiger) wettelijk vereffenaar is. X is in verzuim met de betalingen inzake de hypothecaire geldlening, op grond waarvan de bank kan overgaan tot parate executie (art. 3:268 BW). De bank kan op dit moment aan niemand rechtsgeldig de executie laten aanzeggen, zodat zij geen gebruik kan maken van het recht van parate executie. Ook is er niemand die namens A het onderpand onderhands verkoopt, nu X (althans zijn wettelijke vertegenwoordiger) niet aan de slag gaat met de feitelijke vereffening. De nalatenschap wordt daardoor onbeheerd gelaten. Omdat X geen bezwaar heeft tegen de benoeming van een vereffenaar, ziet de rechtbank af van een mondelinge behandeling (art. 4:206 BW). De bank is aan te merken als een belanghebbende, omdat voor haar het gevaar bestaat dat haar vordering niet ten volle en niet binnen redelijke tijd wordt voldaan en X in ernstige

* Rubriek verzorgd door Netwerk Notarissen onder verantwoordelijkheid van de hoofdredactie.

mate tekortschiet in de vervulling van zijn verplichtingen. De rechtbank wijst het verzoek toe.

November 2016

Verbeurdverklaring ex artikel 3:194 lid 2 BW; 'ruimschoots voldoende'-verklaring executeur

Rb. Noord-Holland 2 november 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:8960

X en Y hebben een geschil over de afwikkeling van de nalatenschappen van hun ouders A en B. A is in 1996 overleden. Hij had een ouderlijke boedelverdeling (obv) in zijn testament. Tot de nalatenschap van A behoorde Zwitsers vermogen. X stelt dat zij – in tegenstelling tot B en Y – niet op de hoogte was van dit vermogen. Doordat B en Y hiervan geen mededeling hebben gedaan bij de afwikkeling van de nalatenschap van A, hebben zij hun aandeel in dit vermogen ex artikel 3:194 lid 2 BW verbeurd. De rechtbank overweegt dat artikel 3:194 lid 2 BW niet van toepassing is, omdat X en Y op grond van de obv geen deelgenoten waren in de nalatenschap van A. Ook is niet gebleken dat X zich destijds op een analoge toepassing van artikel 3:194 lid 2 BW heeft beroepen, op grond waarvan B de waarde van het verzwegen vermogen (wellicht) direct aan X en Y had moeten uitkeren. Deze mogelijkheid is vervallen bij het overlijden van B in 2012. Een beroep op artikel 3:194 lid 2 BW in de nalatenschap van B slaagt evenmin. X en Y zijn weliswaar deelgenoten in de nalatenschap van B, maar X was bij het overlijden van B wel op de hoogte van het bestaan van het Zwitserse vermogen. Dat X niet bekend was met alle details maakt dat niet anders.

X vordert verder verdeling van de nalatenschap van B. X heeft de nalatenschap beneficiair aanvaard, zodat de nalatenschap in beginsel moet worden vereffend. De executeur heeft aan X (mondeling) meegedeeld dat hij verwacht dat de schulden die moeten worden voldaan uit de nalatenschap niet dusdanig hoog zijn dat er een negatieve boedel overblijft. Volgens de rechtbank staat desondanks (onvoldoende) vast dat de uitzondering van artikel 4:202 lid 1 BW zich voordoet. De 'ruimschoots voldoende'-verklaring van de executeur is vormvrij, maar in dit geval staat niet voldoende vast dat hij ook rekening heeft (kunnen) (ge)houden met het Zwitserse vermogen. Uit de boedelbeschrijving van de notaris blijkt dat er veel onzekerheid bestaat over dit vermogen. De rechtbank wijst het verzoek tot verdeling af en oordeelt dat eerst de vereffening moet plaatsvinden.

December 2016

Benoeming vereffenaar

Rb. Amsterdam 8 december 2016, ECLI:NL:RBAMS:2016:8440

Erfflater is overleden zonder testament en heeft zeven (mogelijke) erfgenamen (A c.s. en B). A c.s. hebben de

nalatenschap beneficiair aanvaard. Zij verzoeken de rechtbank ex artikel 4:203 BW om X te benoemen tot vereffenaar. Aan dit verzoek ligt ten grondslag dat A c.s. geen contact krijgen met B, die volgens de beschikbare gegevens in Australië woont, en dat zonder reactie van B het niet mogelijk is om een verklaring van erfrecht op te stellen.

Op grond van artikel 4:203 BW kan iedere erfgenaam de benoeming van een vereffenaar verzoeken, zodat A c.s. als (mogelijke) erfgenamen belanghebbenden zijn. Nu B door de rechtbank behoorlijk is opgeroepen (art. 4:206 lid 6 BW), maar geen reactie heeft gegeven, wijst de rechtbank het verzoek toe.

Ontslag executeur ex artikel 4:149 BW; advocaatkosten executeur zijn schulden van de nalatenschap

Rb. Midden-Nederland 12 december 2016, ECLI:NL:RBMNE:2016:6616

X c.s. verzoeken de kantonrechter executeur Y te ontslaan en een vervanger te benoemen. Volgens de kantonrechter hebben X c.s. geen belang bij hun verzoeken, omdat de taak van Y al is geëindigd.

De enige werkzaamheden die nog reesteren bij de afwikkeling van de nalatenschap zijn het veilen van enkele sieraden en het laten verrichten van een aantal aanpassingen aan het grafmonument. Omdat Y alle schulden van de nalatenschap (inclusief de erfbelasting) al heeft voldaan, hoeven de sieraden daarvoor niet te gelde gemaakt te worden, zodat Y daartoe niet meer exclusief bevoegd is (art. 4:147 lid 1 BW). Ook het laten verrichten van aanpassingen aan het grafmonument behoort volgens de kantonrechter niet tot de beheerstaak van de executeur. Hieruit volgt dat Y zijn uit de wet voortvloeiende werkzaamheden heeft voltooid en dat zijn taak van rechtswege is geëindigd (art. 4:149 lid 1 sub a BW). Overigens betekent het einde van zijn taak als executeur niet dat het beheer van Y ook is geëindigd (art. 4:150 lid 1 BW). Bovendien moet Y nog rekening en verantwoording afleggen (art. 4:151 BW).

Y heeft in dit geschil advocaatkosten gemaakt om zijn positie als executeur te behouden. De kantonrechter overweegt dat de kosten die Y gezien zijn taak in redelijkheid heeft gemaakt, worden aangemerkt als kosten van executele. Voor zover de advocaatkosten van Y zien op het behoud van zijn positie als executeur zijn dit redelijke kosten en daarmee schulden van de nalatenschap (art. 4:7 lid 1 sub d BW).

Vruchtgebruik ex artikel 4:29 BW

Rb. Amsterdam 14 december 2016, ECLI:NL:RBAMS:2016:8458

A heeft haar kinderen X c.s. benoemd tot enige erfgenamen. X c.s. hebben de nalatenschap beneficiair aanvaard. A was buiten gemeenschap van goederen gehuwd met B. Zij hadden samen een woning gekocht. De onverdeelde helft hiervan behoort tot de nalatenschap van A. B woont nog steeds in de woning en vordert op grond van artikel 4:29 BW het vruchtgebruik van dit deel van de woning en de inboedel. X c.s. vorderen ex

artikel 4:33 lid 2 aanhef en onder a BW opheffing van de verplichting mee te werken aan het vestigen van dit vruchtgebruik.

De rechtbank overweegt dat B weliswaar aan de in artikel 4:29 BW gestelde voorwaarden voldoet, maar dat de verplichting van X c.s. tot medewerking aan het vestigen van het vruchtgebruik kan worden opgeheven als B het vruchtgebruik niet nodig heeft voor zijn verzorging (art. 4:33 lid 2 aanhef en onder a BW). Bij de beoordeling of B het vruchtgebruik nodig heeft voor zijn verzorging is van belang dat A en B gescheiden woonden. A woonde sinds 2013 samen met X c.s. in een huurwoning en B is in de (koop)woning blijven wonen. Verder is van belang dat de woning van 2013 tot een jaar na het overlijden van A te koop heeft gestaan. B woont alleen en heeft geen inwonende kinderen die verzorging nodig hebben. Bovendien heeft B vanaf 2013 de hypotheeklasten alleen gedragen. Dit alles leidt tot het oordeel dat B het vruchtgebruik niet voor zijn verzorging behoeft.

Zolang de nalatenschap niet is vereffend en verdeeld, komen de helft van de hypotheeklasten en overige vaste lasten van de woning voor rekening van de nalatenschap (art. 3:172 BW). De nalatenschap moet dit deel van de kosten aan B vergoeden. Deze schuld kan volgens de rechtbank worden verrekend met de gebruiksvergoeding die B aan de nalatenschap is verschuldigd, omdat hij in de woning is blijven wonen en het exclusief gebruik en genot van de woning heeft gehad. De rechtbank stelt ex artikel 3:166 lid 3 BW de gebruiksvergoeding – mede gelet op het gebrek aan verzorgingsbehoefte – vast op een bedrag dat gelijk is aan het aandeel van de nalatenschap in de hypotheeklasten en de overige vaste lasten, zodat de aanspraken volledig kunnen worden verrekend en partijen over en weer niets aan elkaar hoeven te betalen.

Cautio Socini van toepassing door feitelijk verzet tegen verblijvingsbeding

Rb. Midden-Nederland 14 december 2016, ECLI:NL:RBMNE:2016:6487

Deze uitspraak betreft een internationale casus. A heeft de Nederlandse nationaliteit, maar woonde van 1991 tot zijn overlijden in België. A en B zijn gehuwd en hebben twee zoons (X c.s.). Als B in 1999 overlijdt, wordt haar nalatenschap afgewikkeld conform het Belgische versterferrecht in plaats van haar testament, waarin een Nederlandse ouderlijke boedelverdeling was opgenomen. In 2002 zijn A en X c.s. een verdeling van de door het overlijden van B ontbonden huwelijksgemeenschap en de nalatenschap van B overeengekomen, waarbij de woning en de roerende zaken aan A zijn toegedeeld. A is vervolgens hertrouwd met C. Zij zijn een inbreng- en verblijvingsbeding ten aanzien van de (voorgenoemde) woning en inboedel overeengekomen. Thans is A overleden. Hij heeft X c.s. tot enige erfgenamen benoemd. Verder heeft hij een zogeheten cautio Socini in zijn testament opgenomen. X c.s. worden onder meer onterfd als zij het testament niet respecteren, weigeren mee te werken aan de uitvoering van dit testament of de schenkingen, inbreng- en/of verblijvingsbedingen ten behoe-

ve van C niet respecteren. C vordert een verklaring voor recht dat X c.s. geen erfgenaam (meer) zijn door de vervulling van de in de cautio Socini opgenomen voorwaarde.

De rechtbank buigt zich eerst over de vraag welk recht van toepassing is. Zij oordeelt dat, op grond van het Nederlandse internationale privaatrecht, het Belgische recht van toepassing is op het huwelijksvermogensregime tussen A en C. Het huwelijksvermogensregime tussen A en B, de vererving en afwikkeling van de nalatenschappen van A en B en de verdeling van de door het overlijden van B ontbonden huwelijksgemeenschap worden beheerst door het Nederlandse recht.

X c.s. hebben in België vernietiging gevorderd van de in 2002 overeengekomen verdeling van de door het overlijden van B ontbonden huwelijksgemeenschap en de nalatenschap van B. Volgens de rechtbank verzetten zij zich hiermee *feitelijk* tegen de uitvoering van het tussen A en C overeengekomen inbreng- en verblijvingsbeding ten aanzien van de woning en inboedel. X c.s. beogen met de gevorderde vernietiging van de verdeling uit 2002 de nalatenschap van A opnieuw samen te stellen en erkennen voortsnog niet het uitsluitende eigendomsrecht van C op de woning (dat voortvloeit uit het later overeengekomen inbreng- en verblijvingsbeding). Volgens de rechtbank kan de vernietiging van de verdeling uit 2002 niet anders worden opgevat dan het ook niet respecteren van dit inbreng- en verblijvingsbeding. De cautio Socini is niet in strijd met artikel 4:4 lid 1 BW, omdat X c.s. niet worden beperkt in de uitoefening van hun erfrechtelijke bevoegdheden ten aanzien van de nalatenschap van A. Het beroep op de vernietigbaarheid van de verdeling in 2002 wegens bedrog, dwaling of benadeling is geen specifieke erfrechtelijke bevoegdheid in de zin van Boek 4 BW. De rechtbank wijst het verzoek toe.

Voorschot aan erfgenaam

Rb. Midden-Nederland 16 december 2016, ECLI:NL:RBMNE:2016:7332

Erflaatster heeft haar zeven kinderen benoemd tot erfgenaam, onder wie A en B. B is executeur. In 2015 heeft B aan alle erfgenamen een voorschot van € 14.250 betaald. In januari 2016 heeft de voorzieningenrechter B veroordeeld een voorschot van € 25.000 uit te keren aan A. B heeft vervolgens alle erfgenamen een voorschot van € 25.000 uitgekeerd. Thans vordert A in kort geding opnieuw een voorschot van € 9000 op zijn erfdeel. A verkeert in financiële nood en hij stelt dat de omvang van de nalatenschap het toelaat een voorschot op zijn erfdeel uit te keren.

Het uitgangspunt bij de afwikkeling van een nalatenschap is dat verdeling plaatsvindt na het afsluiten van de executele en dat bij de verdeling de gehele nalatenschap moet worden verdeeld (art. 3:179 lid 1 BW). Volgens de voorzieningenrechter staat dit uitgangspunt niet in de weg aan het uitkeren van een voorschot. Spoedeisend belang wordt aangenomen, omdat A zijn financiële nood voldoende heeft aangetoond.

Volgens de voorzieningenrechter is sprake van een gewichtige reden voor het uitkeren van een voorschot,

omdat A in financiële nood verkeert en niet is te verwachten dat de verdeling van de nalatenschap spoedig plaatsvindt. Bijna drie jaar na het overlijden van erfflaterster is er nog steeds geen definitieve boedelbeschrijving. Verder is voldoende aannemelijk dat het te verwachten erfdeel van A (ruim € 200.000) de tot nu toe ontvangen en gevorderde voorschotten ruimschoots overstijgt en dat er voldoende liquide middelen zijn om een voorschot aan A uit te keren. De voorzieningenrechter overweegt hierbij dat de toewijzing van het voorschot niet betekent dat aan alle erfgenamen een voorschot wordt uitgekeerd. Er is namelijk geen sprake van een partiële verdeling.

De voorzieningenrechter schuift het verweer dat A leenbijstand kan aanvragen terzijde. Het staat B niet vrij om A te verwijzen naar het gebruik van collectieve middelen, omdat het voorschot marginaal is vergeleken met het verwachte erfdeel van A. Dit geldt temeer omdat B als executeur primair verantwoordelijk is voor de voorbereiding van een voortvarende verdeling.

Griffierecht bij opheffingsverzoek vereffening

Rb. Noord-Holland 21 december 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:10983

De vereffenaars vragen de kantonrechter bij hun verzoek om de vereffening van de nalatenschap op te heffen, te bepalen dat het griffierecht ten laste van de Staat komt naar analogie van artikel 17 van de Faillissementswet. In dat artikel is expliciet bepaald dat er geen griffierechten zijn verschuldigd als kosteloze behandeling van het faillissement wordt bevolen.

De kantonrechter wijst dit verzoek af. De wetgever heeft voor de opheffing van de vereffening niet voorzien in een uitdrukkelijke vrijstelling. Bij de invoering van het nieuwe erfrecht in 2003 zijn de Wet tarieven in burgerlijke zaken en de daarop gebaseerde Ministeriële regeling tarieven in burgerlijke zaken niet aangepast. Ook de 'Handleiding erfrechtprocedures kantonrechter' vermeldt dat voor een verzoek ex artikel 4:209 BW griffierecht is verschuldigd. De kantonrechter ziet geen aanleiding om daarvan af te wijken.

Januari 2017

Machtiging beneficiaire aanvaarding ex artikel 4:194a BW

Rb. Oost-Brabant 5 januari 2017, ECLI:NL:RBOBR:2017:136

X c.s. hebben de nalatenschap van A zuiver aanvaard. In augustus 2016 krijgen X c.s. per e-mail van de bank te horen dat A zich hoofdelijk heeft verbonden voor een hypotheekschuld van kind Y. In oktober 2016 verzoeken X c.s. de kantonrechter een machtiging ex artikel 4:194 BW om de nalatenschap alsnog beneficiair te aanvaarden, omdat zij pas na de zuivere aanvaarding bekend zijn geworden met de (hoofdelijke) hypotheekschuld van A.

De kantonrechter stelt voorop dat geen sprake is van een situatie als bedoeld in artikel 4:194 BW, maar dat per 1 september 2016 artikel 4:194a BW is ingevoerd, op grond waarvan erfgenamen onder voorwaarden kunnen worden gemachtigd de nalatenschap alsnog beneficiair te aanvaarden als zij na zuivere aanvaarding bekend worden met een schuld van de nalatenschap die zij niet kenden en ook niet behoorden te kennen. Vast staat dat A zich als (mede)schuldenaar heeft verbonden jegens de bank en dat – ongeacht de interne verhouding/draagplicht – hiermee de (in potentie volledige) hypotheekschuld tot de nalatenschap behoort. Omdat ter zitting is gebleken dat de nalatenschap nog niet is verdeeld, toetst de kantonrechter het verzoek aan artikel 4:194a lid 1 BW.

De kantonrechter gaat ervan uit dat X c.s. bij de zuivere aanvaarding van de nalatenschap geen kennis hebben gehad van deze schuld. X c.s. hebben ook voldoende aangetoond dat zij deze schuld niet behoorden te kennen, omdat die niet uit de administratie van A bleek. Zij hebben een e-mail van de bank overgelegd waarin staat dat in de situatie dat een ouder (A) mededebiteur is op een hypotheek, de correspondentie alleen naar het kind wordt verstuurd (Y). De kantonrechter concludeert hieruit dat X c.s. de schuld niet kenden noch behoorden te kennen.

Volgens de kantonrechter behoorden X c.s. door de e-mail van de bank in augustus 2016 op de hoogte te zijn van de schuld. De vordering is dus tijdig (binnen drie maanden na het ontdekken van de schuld) ingediend, maar de schuld is ontdekt vóór de inwerkingtreding van artikel 4:194a BW. Uit de wetsgeschiedenis volgt dat artikel 4:194a BW in verband met de rechtszekerheid geen terugwerkende kracht heeft en daardoor geen uitkomst biedt voor schulden die vóór 1 september 2016 (kunnen) zijn ontdekt. Omdat wél aan alle 'materiële' voorwaarden van artikel 4:194a BW is voldaan, acht de kantonrechter het in de gegeven omstandigheden naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar dat X c.s. niet door artikel 4:194a BW worden beschermd alleen vanwege het feit dat deze bepaling pas 1 september 2016 in werking is getreden. Het onthouden van de machtiging kan grote nadelige consequenties voor X c.s. hebben, zeker nu de bank het verzoek van X c.s. tot ontslag uit de hoofdelijke aansprakelijkheid heeft afgewezen. De kantonrechter machtigt X c.s. om de nalatenschap alsnog beneficiair te aanvaarden.

Afwijzing ontslag vereffenaar

Rb. Den Haag 12 januari 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:253

De erfgenamen X c.s. en Y hebben de nalatenschap beneficiair aanvaard en zijn als gevolg daarvan gezamenlijk vereffenaar (art. 4:195 lid 1 BW). Thans vorderen X c.s. ex artikel 4:206 lid 5 BW het ontslag van Y als vereffenaar wegens gewichtige redenen. De rechtbank oordeelt dat zij Y niet kunnen ontslaan, omdat Y niet door de rechter is benoemd.

Ter zitting zijn de partijen akkoord gegaan met de benoeming van een onafhankelijke derde tot vereffenaar

ex artikel 4:203 lid 1 BW. Dit betekent dat deze vereffenaar niet alleen Y, maar ook X c.s. vervangt. X c.s. en Y zijn verplicht rekening en verantwoording af te leggen over de periode dat zij de nalatenschap hebben beheerd.

Bijstand mag worden omgezet in leenbijstand bij testamentair bewind

Rb. Noord-Nederland 23 januari 2017, ECLI:NL:RBNNE:2017:214

X krijgt een bijstandsuitkering op grond van de Wet werk en bijstand (Wwb) als zij een erfrechtelijke verkrijging ontvangt. Op deze verkrijging rust een testamentair beschermingsbewind, omdat volgens erflater ‘zonder bewind de goederen hoofdzakelijk aan de schuldeisers van de rechthebbende ten goede zouden komen’. De gemeente zet vervolgens de bijstand om in een leenbijstand, omdat zij meent dat X op korte termijn over haar erfrechtelijke verkrijging kan beschikken om in haar levensonderhoud te voorzien (art. 48 lid 2 aanhef en onder a Wwb). In geschil is of redelijkerwijs kan worden aangenomen dat X op korte termijn over haar erfrechtelijke verkrijging kan beschikken.

Met ingang van 1 januari 2015 is de Wwb ingetrokken en vervangen door de Participatiewet (Pw). Op grond van het overgangsrecht wordt dit geschil getoetst aan de Wwb, omdat X vóór 1 januari 2015 bezwaar heeft gemaakt tegen het besluit van de gemeente (art. 78z lid 4 Pw). In het testament was het volgende ten aanzien van het testamentair bewind opgenomen: ‘De bewindvoerder bepaalt of en in welke mate het onder bewind gesteld vermogen of de inkomsten daaruit aan de onderbewindgestelde ter beschikking worden gesteld.’ Volgens de rechtbank laat dit testament de mogelijkheid open dat de bewindvoerder maandelijks een som voor het levensonderhoud uitkeert aan de bijstandsgerechtigde. Omdat X geen concrete (juridische) stappen heeft ondernomen tegen de bewindvoerder om een (gedeelte van een) uitkering uit de erfrechtelijke verkrijging te ontvangen, kan volgens de rechtbank niet worden aangenomen dat X redelijkerwijs niet kan beschikken over de erfrechtelijke verkrijging. Bovendien heeft X ter zitting erkend dat zij geen forse schulden heeft, zij heeft (slechts) een schuld van € 1500 aan familieleden, terwijl in het testament is opgenomen dat het beschermingsbewind is ingesteld om te voorkomen dat de erfrechtelijke verkrijging hoofdzakelijk aan de schuldeisers ten goede zou komen. De gemeente was in dit geval bevoegd de bijstand om te zetten in een leenbijstand.

Februari 2017

Rechtsmacht Nederlandse rechter op grond van de Erfrechtverordening

Rb. Den Haag 1 februari 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:1035

Deze uitspraak betreft een internationale casus. A is in 2016 overleden in Cyprus en de nalatenschap bestaat uit vermogen in Engeland en Cyprus. A heeft in 1994 in

haar testament een geldige rechtskeuze voor Nederlands recht uitgebracht. B is enig erfgenaam en haar erfrechtelijke verkrijging is onder bewind gesteld. X is benoemd tot executeur en testamentair bewindvoerder over het vermogen in Engeland. Omdat de bewindvoerder en opvolgend bewindvoerder over het vermogen in Cyprus deze benoeming niet hebben aanvaard, verzoekt X bij de Nederlandse kantonrechter haar ook tot (opvolgend) testamentair bewindvoerder over dat vermogen te benoemen.

De kantonrechter verklaart zich onbevoegd. Op grond van artikel 4 van de Erfrechtverordening (hierna: Verordening) is Cyprus bevoegd als lidstaat waar A op moment van overlijden haar gewone verblijfplaats had. De partijen hebben geen forumovereenkomst gesloten waarbij is bepaald dat de Nederlandse rechter bij uitsluiting bevoegd is (art. 22 jo. art. 5 Verordening). Ook hebben de partijen in het geding zelf niet uitdrukkelijk de bevoegdheid van de Nederlandse rechter aanvaard (art. 7 Verordening).

Erfgenamen niet-ontvankelijk in verband met aanwezigheid executeur

Rb. Rotterdam 8 februari 2017, ECLI:NL:RBROT:2017:1086

Erflaatster heeft in een testament uit 2013 haar negen neven en nichten tot erfgenaam benoemd, onder wie A c.s. en B. Verder is B benoemd tot executeur met de bevoegdheid een andere executeur in de plaats te stellen. B heeft van deze bevoegdheid gebruik gemaakt en X tot opvolgend executeur benoemd. A c.s. vorderen dat B als voormalig executeur rekening en verantwoording aflegt. De rechtbank verklaart A c.s. niet-ontvankelijk. Niet A c.s., maar X had als opvolgend executeur B in rechte moeten betrekken (art. 4:145 lid 2 BW).

De rechtbank wijdt vervolgens enkele overwegingen aan het (onderliggende) geschil tussen A c.s. en B zonder die in een beslissing te (kunnen) gieten. Partijen verschillen van mening over de geldigheid van een schriftelijke verklaring van erflaatster uit 2014, waarin zij verklaart dat B de woning mag verkopen en dat de opbrengst van de woning en de inboedel bestemd is voor B. Deze verklaring is ondertekend door erflaatster en B. De rechtbank overweegt dat deze verklaring geen geldige herroeping van het testament uit 2013 is, omdat dit notarieel moet zijn verleden (art. 4:111 jo. art. 4:94 BW). Omdat dit geschrift niet ‘geheel met de hand geschreven’ is, is ook niet voldaan aan de vereisten van een codicil, zodat geen inboedelgoederen aan B zijn nagelaten ex artikel 4:97 BW. Het testament van erflaatster is nog steeds geldig.

Loon vereffenaar; afwijkend uurtarief voor zeer ervaren notarisklerk

Rb. Limburg 9 februari 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:1163

Bij het vaststellen van het vereffenaarsloon ex artikel 4:206 lid 3 BW wordt conform de aanbevelingen van het Landelijk Overleg Vakinhoud Civiel, Kanton en Toezicht (*LOVCK&T*) aansluiting gezocht bij de regeling

voor curatoren in faillissement (de Recofa-richtlijnen). Vereffenaar X verzoekt de kantonrechter ex artikel 6.4 sub c Recofa-richtlijnen een afwijkend uurtarief vast te stellen ten aanzien van notaris Y, omdat zij meer dan 45 jaar ervaring heeft en haar kennis vergelijkbaar is met die van een kandidaat-notaris met dezelfde ruime ervaring. Verzocht wordt haar uurtarief op factor 1,6 maal het basistarief te zetten (1,3 als ervaringsfactor en 1,2 als boedelfactor) in plaats van de gebruikelijke factor 0,6 voor een ervaren medewerker (art. 6.4 sub d Recofa-richtlijnen).

De kantonrechter overweegt dat Y de functie van notaris bekleedt, als gevolg waarvan zij ondersteuning biedt aan X en van hem taken gedelegeerd krijgt. Een gelijke beloning aan die van X is in strijd met de richtlijnen, waarin staat dat de vereffenaar de werkzaamheden moet laten uitvoeren tegen een zo laag mogelijk uurtarief. Anderzijds kan de toedeling van werkzaamheden aan een zeer ervaren medewerker besparing van uren opleveren. Hoewel strikt genomen alleen een afwijkend uurtarief kan worden toegekend aan vereffenaars en de hoogte van de honorering van Y niet voorafgaand aan haar inzet is verzocht, zoals artikel 6.4 sub e Recofa-richtlijnen vereist, stelt de kantonrechter haar uurtarief vast op factor 0,8 maal het basistarief. Hierbij wordt mede in aanmerking genomen dat inzichtelijk is gemaakt dat het een bewerkelijke vereffening betreft.

Erfgenamen informeren bij afgifte verklaring van erfrecht

Rb. Zeeland-West-Brabant 15 februari 2017, ECLI:NL:RBZWB:2017:845

Op de nalatenschap van A is de wettelijke verdeling van toepassing. Op verzoek van echtgenoot B heeft notaris N een verklaring van erfrecht afgegeven waarin staat vermeld dat B enig rechthebbende van de goederen van de nalatenschap is. In geschil is of N zijn zorgplicht heeft geschonden en onrechtmatig jegens kind X heeft gehandeld, omdat N geen contact heeft opgenomen met X (en kind Y) en haar niet heeft geïnformeerd over haar rechtspositie. X is niet erop gewezen dat zij een beroep kon doen op haar legitieme portie en thans is deze mogelijkheid vervallen ex artikel 4:85 lid 1 BW.

Het niet verifiëren of X de nalatenschap wilde aanvaarden, is volgens de rechtbank laakbaar en in strijd met hetgeen van een redelijk bekwaam en redelijk handelend notaris mag worden verwacht. Bovendien heeft N onzorgvuldig jegens X gehandeld door haar niet te informeren over haar rechtspositie, terwijl hiertoe wel aanleiding was (onterving kind Z en legaten aan Y en Z). De rechtbank wijst op de Werkgroep deontologie nieuw erfrecht, waarin het uitgangspunt wordt gehanteerd dat de notaris bij de afgifte van een verklaring van erfrecht de vastgestelde erfgenamen aanschrijft en informeert. De erfgenamen moeten hierbij worden geïnformeerd over hun rechtspositie en over de positie van derdenbelanghebbenden, zoals een ontferd kind of een legataris, waarbij met name wordt gedacht aan de mogelijkheid tot het invoeren van (wils)rechten en de daarvoor geldende termijnen. De rechtbank passeert het verweer

van N dat de informatieplicht afhankelijk is van het soort testament en dat de omstandigheden van dit geval (B heeft een kopie of origineel van het paspoort van X ter beschikking gesteld en de familieverhoudingen waren goed) rechtvaardigen dat X niet is opgeroepen. N heeft een onafhankelijke en onpartijdige positie en dient de belangen van alle partijen te behartigen (art. 17 van de Wet op het notarisambt). N mag daarbij niet afgaan op de mededelingen van één erfgenaam, terwijl er meer erfgenamen zijn en hij op de hoogte is van de inhoud van het testament. N kan een beroepsfout worden verweten en hij is aansprakelijk voor de schade van X, die bestaat uit de omvang van de legitieme portie.